

Maakuntapuntari 2017

Keskisuomalaisten näkemykset identiteetistä, päättäjistä, maakunnan tulevaisuudesta ja itsehallinnosta

Asukkaiden mielestä Keski-Suomen valttikortteja tulevaisuudessa ovat hyvät kulutus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet, tarjolla olevat työpaikat, matkailullinen vetovoima sekä luonnon ja ympäristön tila. Uhkia puolestaan ovat asumisen kustannukset, terveys- ja sosiaalipalveluiden heikentyminen, rikollisuuden ja turvattomuuden lisääntyminen sekä maakunnan ja sen kuntien talousongelmat.

Luottamusta päättäjiin tulisi tutkimuksen mukaan pystyä parantamaan. Vain pieni osa Keski-Suomen asukkaista tuntee luottamusta kuntien ja maakunnan päätöksentekijöitä kohtaan. Kaikesta huolimatta kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi.

Keski-Suomen asukkaiden samaistuminen omaan maakuntaan on varsin vähäistä. Maakunnan ylivertaisesti tärkein tehtävä on sosiaali- ja terveydenhuolto

Tuoreimmassa maakuntiin kohdistetussa tutkimuksessa asukkaat puntaroivat alueellista identiteettiä, maakunnan kehitysnäkymiä, luottamusta päättäjiin, maakunnan menestystekijöitä ja tehtäviä tulevaisuudessa, alueellista itsehallintoa sekä sote-uudistuksen seuraamuksia. Tässä yhteenvedossa tarkastellaan tiivistetysti keskeisiä tutkimuksen tuloksia.

Alueellinen identiteetti

Keskisuomalaisten samaistuminen maakuntaan on laimeaa, mutta ei eroa muista suomalaisista

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan asukkaiden tunneperäistä sidosta, samaistumista alueeseen. Kysymys on siitä, miten asukkaat tuntevat kuuluvansa jollekin alueelle, miten he hahmottavat alueensa ja tiedostavat sen luonteen.

Tutkimuksessa selvitettiin, missä määrin ihmiset samaistuvat erilaisiin alueellisiin kokonaisuuksiin. Merkittävin alueellisen samaistumisen kohde on maakunnan asukkaiden keskuudessa Suomi kokonaisuutena. Lähes kaikki maakunnan asukkaat kokevat samaistuvansa omaan maahan ainakin jonkin verran (92 %). Lähes kolme neljästä (72 %) kokee samaistuvansa erittäin tai melko voimakkaasti.

Varsin vahvasti Keski-Suomessa samaistutaan myös kotikuntaan/-kaupunkiin (82 % vähintään jonkin verran ja 49 % erittäin tai melko voimakkaasti) sekä Eurooppaan kokonaisuudessaan (73 % ja 40 %).

Samaistuminen kuntaa pienempiin alueellisiin kokonaisuuksiin kylä, kunnanosa, kaupunginosa tai asuinalue (kortteli, naapurusto) on vähemmän voimakasta kuin yhteenkuuluvuus omaan kotikuntaan/-kaupunkiin kokonaisuutena.

Samaistuminen omaan maakuntaan ei ole erityisen vahvaa. Kiinnittyminen maakuntaan ja koko maailmaan on lähes saman tasoista. Keskisuomalaisista kaksi kolmesta kiinnittyi maakuntaansa (65 %) ja koko maailmaan (67 %) vähintään jonkin verran.

Muihin maakuntiin verrattuna erot ovat asiallisesti vähäisiä. Keski-Suomessa samaistutaan kuitenkin hieman keskimäärää heikommin omaan välittömään asuinalueeseen (kortteli, naapurusto) sekä Eurooppaan kokonaisuutena.

Maakunnallisen identiteetin tulisi vastaisuudessa nojautua etenkin luontoon ja hyviin palveluihin

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan sellaisten tekijöiden kokonaisuutta, jotka lisäävät ihmisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta asuinalueeseen. Tutkimuksessa vastaajat arvioivat sitä, mihin tekijöihin maakunnan identiteetin pitäisi tulevaisuudessa perustua; minkä kaikkien tekijöiden varaan tulisi rakentaa. Tehtävänä oli valita korkeintaan kolme tärkeintä neljätoista tekijää sisältäneeltä listalta.

Keski-Suomessa haluttaisiin maakunnan identiteetin perustuvan ennen muuta esteettisiin tekijöihin, luontoon, maisemiin ja rakennuksiin (43 %), maakunnan hyviin palveluihin (36 %), historiaan ja perinteisiin (32 %) sekä omaleimaiseen kulttuuriin (30 %).

Oman maakunnan vahva media, asukkaiden menestys kilpaurheilussa, tieteissä ja taiteissa sekä kansainvälinen, elävä ilmapiiri eivät ole maakunnallisen identiteetin keskeisimpiä rakennusaineita, vaikka ovat muuten monille ihmisille tärkeitä asioita.

Maakunnan hyvät palvelut sekä maakunnassa järjestettävät tapahtumat ja tempaukset saavat Keski-Suomessa enemmän painoarvoa kuin useimmissa muissa maakunnissa. Maakunnan historiaa ja perinteitä sekä omaleimaista kulttuuria korostetaan keskimäärää vähemmän maakunnallisen identiteetin rakennusaineiksina.

Miten maakunta muuttuu?

Asumisen kustannukset, terveys- ja sosiaalipalvelut sekä maakunnan ja kuntien talous ovat Keski-Suomen kipupisteitä tulevaisuudessa

Näkemyksiä oman maakunnan kehityksestä selvitettiin tutkimuksessa siten, että vastaajille esitettiin lista asioita ja kysyttiin, millaiseksi arvioi oman maakunnan kehityksen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Löytyy neljä asiaa, joissa enemmistö Keski-Suomessa odottaa kehityksen maakunnassa kulkevan vääjäämättömästi huonompaan suuntaan. Nämä asiat ovat asumisen hinta (69 % arvioi kehittyvän huonompaan suuntaan), terveys- ja sosiaalipalvelut (55 %) sekä maakunnan (50 %) ja sen kuntien (54 %) talouden kehitys. Yleistä järjestystä ja rikollisuutta koskevat odotukset ovat myös melko pessimistisiä. Moni pelkää myös maahanmuuton ongelmien lisääntyvän.

Optimisisiksi näkemykset kääntyvät, kun vastaajat arvioivat kauppapalveluja ja kulutusmahdollisuuksia (57 % arvioi kehittyvän parempaan suuntaan), harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia (48 %), energiatehokkuutta, luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä (46 %) sekä työllisyyttä (41 %). Aika moni (38 %) odottaa matkailun vetovoimaisuuden parantuvan.

Tuloksista huokuu tulevaisuuden kuva, jossa kulutus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet maakunnassa sekä työpaikkojen määrä voisivat lisääntyä. Kuntien ja maakunnan talouden kuitenkin epäillään asettavan rajoitteita odotusten toteutumiselle.

Odotukset Keski-Suomessa poikkeavat eräiltä osin selvästi koko maan keskiarvosta. Keskimäärää optimistisempia keskisuomalaiset ovat, kun arvioivat kulutus- ja harrastusmahdollisuuksia, yritystoiminnan vireyttä, luonnon ja ympäristön tilaa sekä luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Hieman keskimäärää useammin keskisuomalaisia arveluttaa maakunnan ja sen kuntien talouden kehitys. Muilta osin näkemykset tulevaisuudesta ovat lähellä koko maan keskiarvoa.

Luottamus päättäjiin

Luottamus päättäjiin on heikkoa

Kansalaisten suhdetta kotikuntaan ja maakuntaan lähestytään seuraavassa luottamuksen näkökulmasta. Luottamussuhteen selvittäminen antaa tietoa päätöksentekijöiden nauttiman legitiimiyden asteesta, siitä koetaanko niiden toiminta oikeutetuksi ja hyväksytyksi. Luottamus päivittyy jatkuvasti vastauksena muuttuviin olosuhteisiin ja tapahtumiin. Tutkimuksessa tiedusteltiin luottamusta kotikunnan, oman maakunnan, valtakunnan tason ja Euroopan unionin päättäjiin. Tuloksista käy ilmi, että luottamus päättäjiin on heikkoa riippumatta tarkastelutasosta.

Keski-Suomen asukkaista ainoastaan viidesosa luottaa erittäin tai melko paljon Euroopan unionin päättäjiin (20 %) ja neljännes kotimaan valtakunnan tason päätöksentekijöihin (25 %). Oman maakunnan päättäjät eivät pärjää yhtään paremmin. Vain reilu viidesosa antaa vapauttavan tuomion maakunnan päättäjille (22 %).

Merkillepantavaa tuloksissa on se, että myös oman kotikunnan päättäjät ovat melko huonossa hapessa Keski-Suomen asukkaiden keskuudessa. Vajaa kolmannes (31 %) luottaa erittäin tai melko paljon ja selvä enemmistö (58 %) ei luota kovinkaan paljon tai ei lainkaan.

Keski-Suomen asukkaiden näkemykset eivät juurikaan poikkea koko maan väestön keskiarvosta. Keski-Suomessa asuvat suhtautuvat ehkä aavistuksen keskimäärää varauksellisemmin oman maakunnan päättäjiin.

Maakunnan tärkeimmät menestystekijät tulevaisuudessa

Asukkaiden mielestä Keski-Suomen valttikortteja ovat hyvät palvelut ja liikenneyhteydet sekä pienten ja keskisuurten yritysten pysyminen alueella

Alueet kilpailevat keskenään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Tämän takia on oleellista tunnistaa maakuntien vahvuudet ja heikkoudet, jotta kyettäisiin määrittämään menestystekijät. Maakuntien kilpailukykyä kartoitettiin tutkimuksessa tiedustelemalla asuinmaakunnan menestymisen avaintekijöitä vastaisuudessa. Tehtävänä oli valita kolme tärkeintä tekijää maakunnan tulevaisuuden menestymisen kannalta.

Keski-Suomessa nousee kolme tekijää ylitse muiden. Asukkaiden mielestä nämä tärkeistä tärkeimmät menestystekijät ovat hyvät palvelut (38 % valitsee kolmen tärkeimmän joukkoon), pienten ja keskisuurten yritysten pysyminen alueella (37 %) sekä hyvät liikenneyhteydet (35 %). Vailla merkitystä eivät ole myöskään maakunnan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten tarjoama tieto ja innovaatiot. Muiden tekijöiden tärkeysarvo jää tuntuvasti em. kolmen jälkeen. Listan tyveen, vähiten tärkeiksi menestystekijöiksi, asettuvat työvoiman ja energian edullinen hinta.

Verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin Keski-Suomessa panostettaisiin etenkin korkeakouluihin ja muihin oppilaitoksiin, monipuoliseen koulutustarjontaan sekä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin.

Maakuntien tärkeimmät tehtävät vuodesta 2019 lähtien

Maakunnan ylivertaisesti tärkein tehtävä on sosiaali- ja terveydenhuolto

Vuonna 2019 maakunnat vastaavat monista tehtäväalueista. Niillä on itsehallinto ja siten mahdollisuus päättää maakunnan taloudesta ja toiminnasta. Maakuntien ylintä päätösvaltaa käyttää suoralla vaalilla valittu valtuusto. Tutkimuksessa vastaajille esitettiin joukko tuleville 18 maakunnalle kaavailuista tehtävistä ja kysyttiin, mitkä niistä ovat kolme tärkeintä.

Maakunnille suunnitelluista tehtävistä ylivoimaisesti tärkeimmäksi koetaan sosiaali- ja terveydenhuolto. Kaksi kolmesta (71 %) valitsee sen kolmen tärkeimmän tehtäväalueen joukkoon. Toiseksi tärkeimmäksi tehtäväalueeksi Keski-Suomen asukkaat nostavat työ- ja elinkeinopalvelut mukaan lukien alueellisten yhteispalveluiden järjestäminen ja kehittäminen (39 %).

Varsin keskeiseksi tehtäväksi noteerataan myös alueiden ja elinkeinojen kehittäminen mukaan lukien rahoitus (37 %). Käytännössä lähes saman painoarvon saa pelastustoimi (35 %). Vähempiarvoisiksi, joskaan ei arvottomiksi, tehtäviksi nähdään maakunnallisen identiteetin, elinvoiman ja kulttuurin edistäminen sekä maaseudun kehittäminen.

Keski-Suomen asukkaat pitävät sosiaali- ja terveydenhuoltoa, työ- ja elinkeinopalveluita sekä pelastustointia keskimäärää tärkeämpinä maakunnan tehtävinä. Joukkoliikenteen alueellinen suunnittelu ja järjestäminen on puolestaan vähemmän tärkeä tehtävä verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin.

Näkemykset paikallisesta itsehallinnosta

Enemmistön mielestä maakuntaitsehallinto edellyttää vain itsenäisiä toimielimiä ja suoria vaaleja

Paikallisella itsehallinnolla tarkoitetaan yleensä paikallisviranomaisten oikeutta ja kelpoisuutta säännellä ja hoitaa lain nojalla huomattavaa osaa julkisista asioista omalla vastuullaan ja paikallisen väestön etujen mukaisesti.

Paikallisen itsehallinnon toteutus ei kuitenkaan ole yksiselitteinen asia. Joissain paikallistason tehtävänä on lähinnä vain toteuttaa valtiotason poliittisia päätöksiä käytännössä. Toisissa tapauksissa paikallistasolle on puolestaan annettu paljon itsenäistä päätäntävaltaa esimerkiksi taloudellisten voimavarojen suhteen sisältäen mm. verotusoikeuden.

Teemaa lähestyttiin tiedustelemalla näkemystä kuntien ja maakuntien itsehallinnon tunnusmerkeistä. Tehtävänä oli valita ne kriteerit, joiden pitää täytyä, että kuntaa ja maakuntaa voidaan pitää itsenäisinä.

Kuntien osalta enemmistö Keski-Suomen asukkaista edellyttää ainakin kolmen kriteerin täyttymistä. Nämä ovat omat ja itsenäiset toimielimet (53 %), suora kansanvaali (53 %) sekä oikeus omaan talouden hoitoon ml. verotusoikeus (53 %). Lähes puolet (48 %) näkee, että kunnan itsenäisyys edellyttää myös yleistä toimialaa (oikeus ja edellytykset kuntalaisten tarpeiden ja vaatimusten mukaisiin päätöksiin).

Maakuntien osalta vaatimukset itsenäisyydestä eivät ole yhtä ehdottomia. Enemmistön mielestä maakunnan itsenäisyys vaatii vain itsenäisiä toimielimiä (53 %) ja suoria vaaleja (53 %). Oma talouden hoito ml. verotusoikeus ei ole maakunnan itsenäisyyden välttämätön edellytys, ei myöskään yleinen toimiala.

Kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi

Suhtautumista paikalliseen itsehallintoon selvitettiin myös kolmella asenneväittämällä. Enemmistö Keski-Suomen asukkaista (56 %) yhtyy väittämään, jonka mukaan ”maakunnilla tulee olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin”. Eri mieltä tohtii olla vain reilu viidennes (22 %). Moni ei osaa ottaa kantaa (22 %).

Kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi ainakin joissain puitteissa. Selvä enemmistö Keski-Suomen asukkaista torjuu väittämän, jonka mukaan ”kunnat eivät tarvitse itsehallintoa” (58 %). Neljännes (26 %) olisi valmis romuttamaan kunnallisen itsehallinnon.

Maakunnallisen itsehallinnon tarpeellisuuteen suhtaudutaan kutakuinkin samalla tavoin. Reilu neljännes (27 %) kokee, että ”maakunnat eivät tarvitse itsehallintoa”. Enemmistö (53 %) taklaa moisen väittämän.

Keski-Suomen asukkaiden mielipiteet ovat linjassa koko maan väestön näkemysten kanssa. Hieman keskimäärää useampi Keski-Suomen asukkaista saattaa suhtautua maakunnalliseen itsehallintoon varauksellisesti.

Mielipiteet sote-uudistuksen vaikutuksista

Enemmistö uskoo palveluiden heikkenevän sote-uudistuksen seuraamuksena

Tutkimuksessa vastaajille kerrottiin, että tällä hetkellä sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu on kunnilla. Vastaisuudessa järjestämisvastuu siirtyy maakunnille siten että julkinen, yksityinen ja kolmas sektori kilpailevat palveluiden tuotannossa.

Vastaajat ottivat tutkimuksessa kantaa siihen, miten uskovat palveluiden muuttuvan ratkaisun myötä viiden keskeisen kriteerin mukaan. Tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia vaikutuksia sote-uudistuksella oletetaan olevan toteutuessaan.

Keski-Suomen asukkailla on varsin pessimistinen näkemys sote-uudistuksen seuraamuksista. Lähes kolme neljästä (71 %) arvioi palveluiden tasavertaisuuden maan eri puolilla heikkenevän. Eikä tässä kaikki. Enemmistö uskoo lisäksi, että palveluiden laadussa (55 %) ja saavutettavuudessa (54 %) tapahtuu herpaantumista nykyisestä tasosta.

Palveluketjun toimivuuden peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin ennakoidaan myös huonontuvan (52 %). Parempaa ei ole luvassa edes palveluiden määrän suhteen, jos Keski-Suomen asukkaiden näkemys on luottaminen. Lähes joka toinen uskoo heikennyksiin palveluiden määrässä (48 %).

Keski-Suomen asukkaiden näkemykset sote-uudistuksen seuraamuksista ovat lähellä koko maan väestön keskiarvoa.

Tutkimuksen toteutus

KAKS - Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy (TNS Gallup Oy).

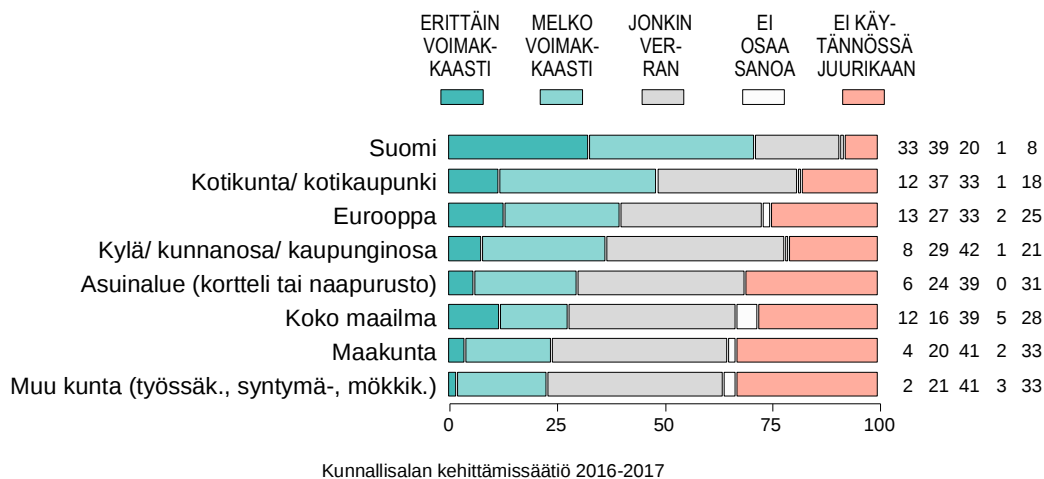
Tutkimusaineisto on koottu internetpaneelissa joulukuussa 2016. Haastatteluja tehtiin Keski-Suomessa 300. Vastaajat edustavat maakunnan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on Keski-Suomessa viisi ja puoli prosenttiyksikköä suuntaansa.

Maakunnan asukkaiden käsityksiä on verrattu koko maan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä edustavaan aineistoon. Koko maan väestöä edustava vertailuaineisto sisältää 4.299 haastattelua. Koko maata edustavassa aineistossa virhemarginaali on suurimmillaan yksi ja puoli prosenttiyksikköä suuntaansa.

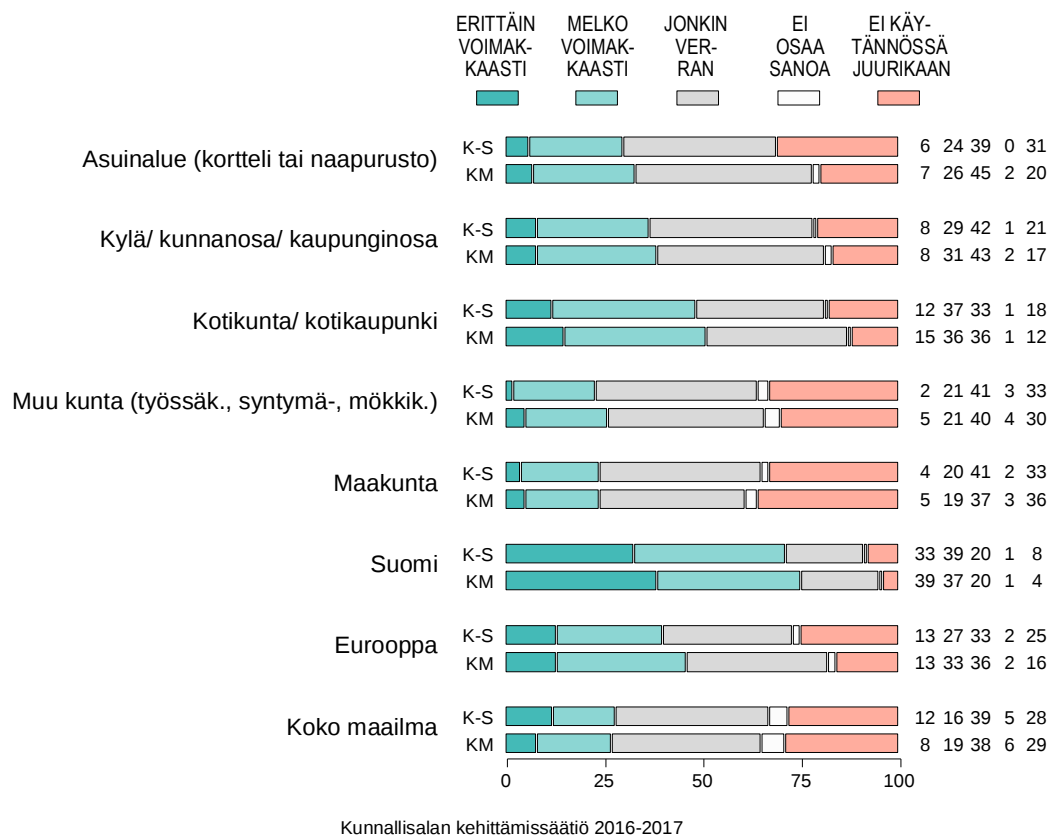
Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.

Kuvio 1-12. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: KESKI-SUOMI (%).

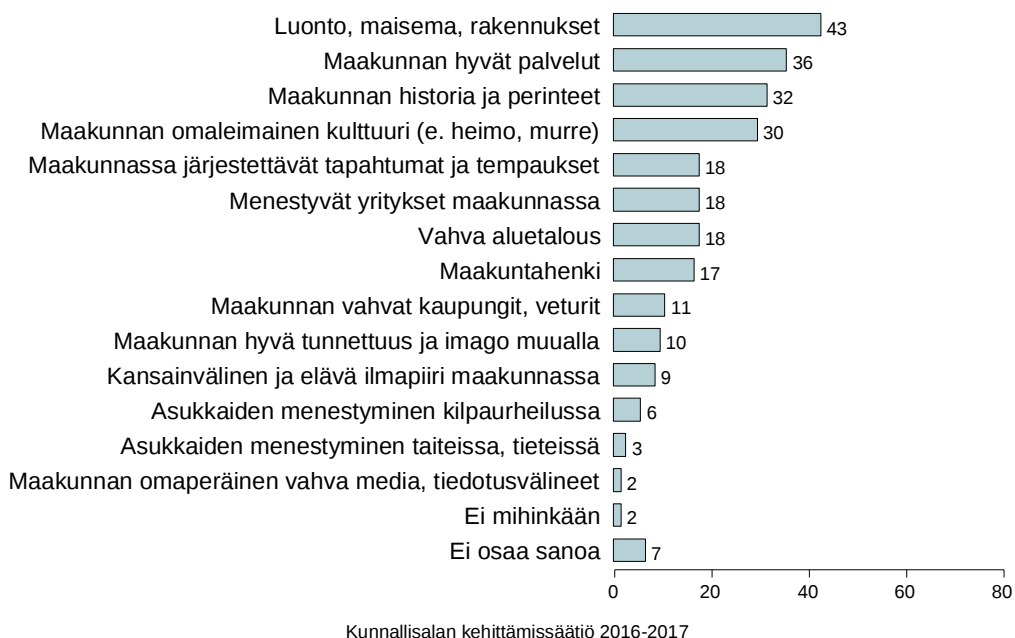

Kuvio 1-12v. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: KESKI-SUOMI (K-S) vs. KOKO MAA (KM, %).

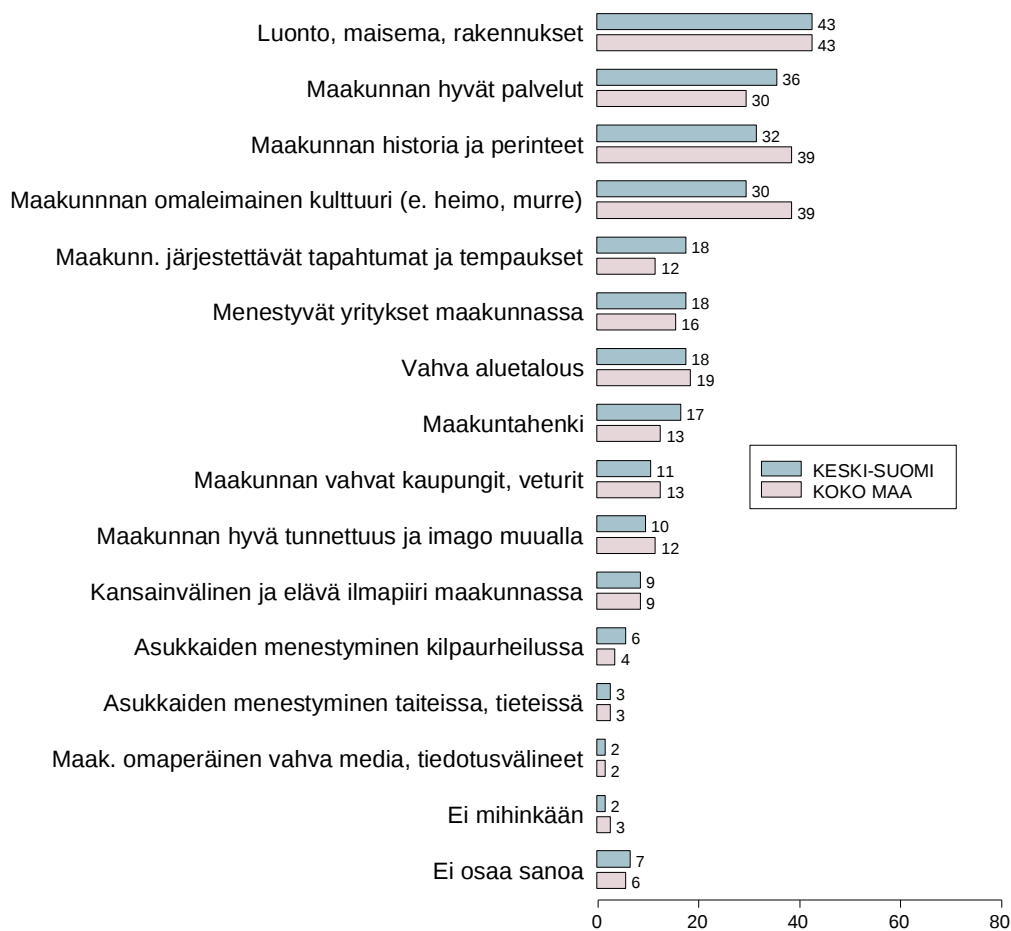

Kuvio 2-12. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA:
KESKI-SUOMI (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

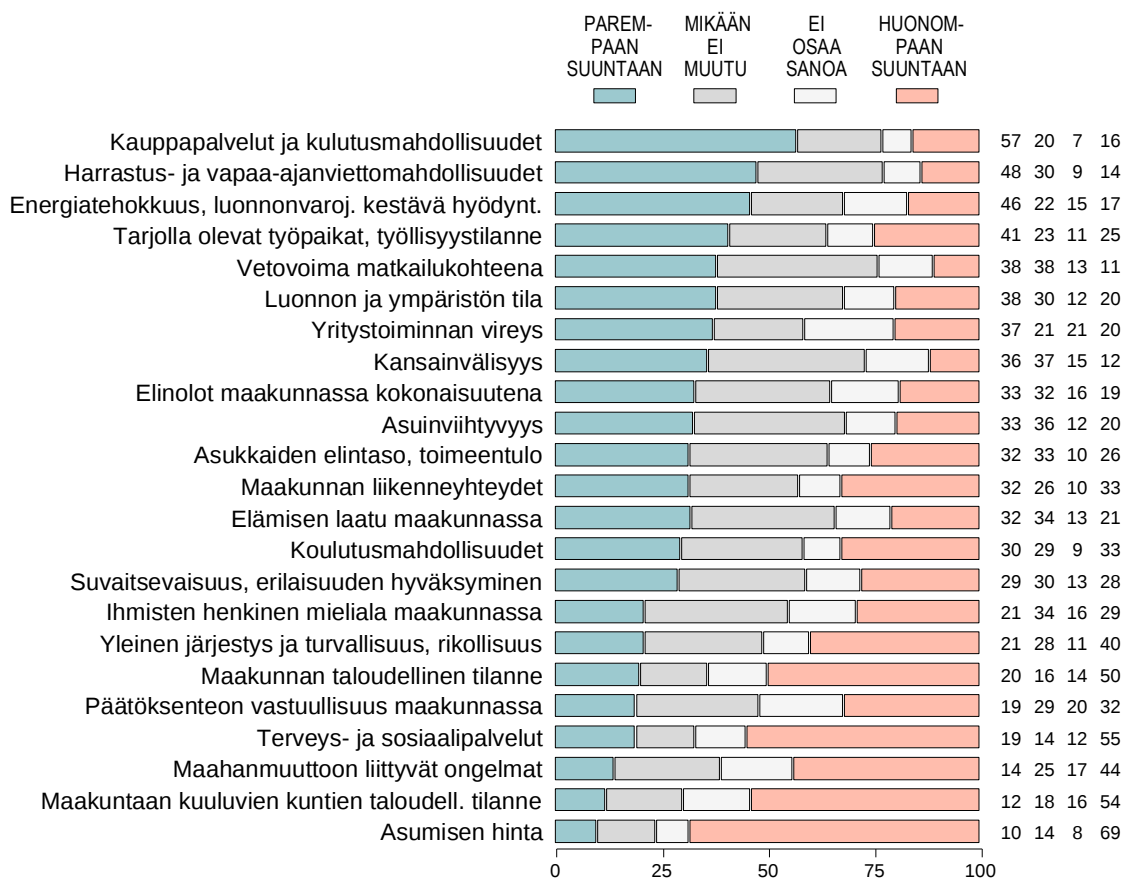
Kuvio 2-12v. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA: KESKI-SUOMI vs. KOKO MAA (kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

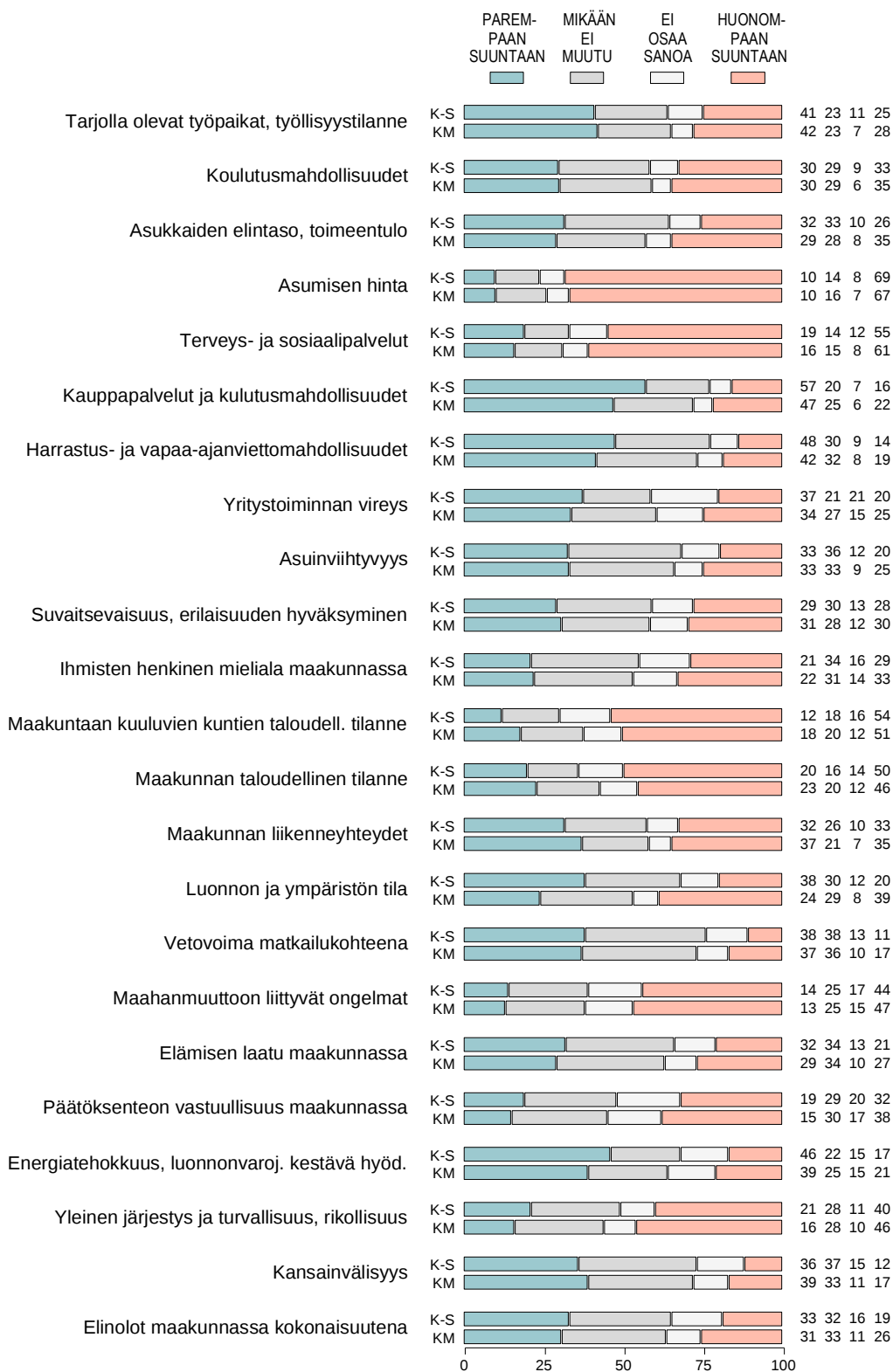
Kuvio 4-12. JOS AJATTELEE 10 VUOTTA ETEENPÄIN, MILLAISEKSI ARVIOI OMAN MAAKUN-
TANSA KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: KESKI-SUOMI (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

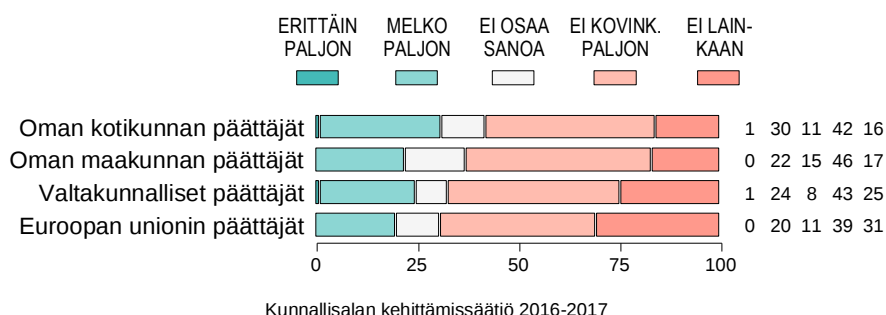
Kuvio 4-12v. MITEN ARVIOI OMAN MAAKUNTANSA KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: KESKI-SUOMI (K-S) vs. KOKO MAA (KM, %).

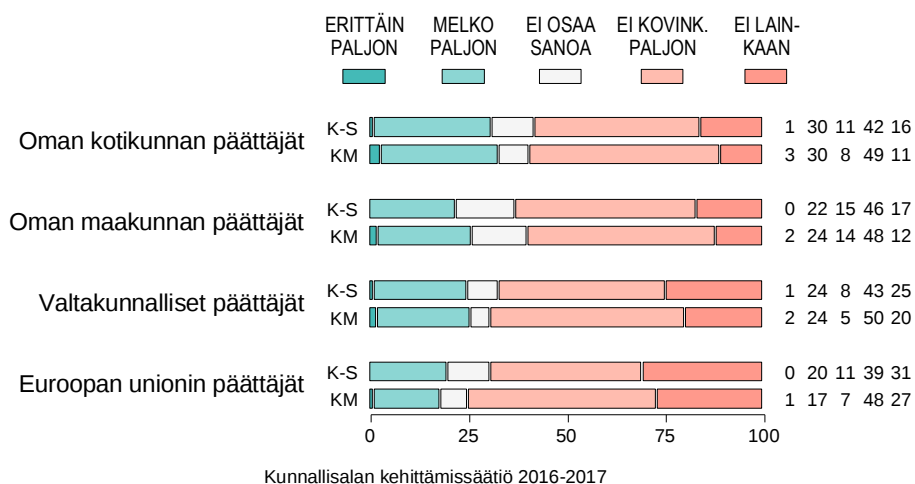
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 5-12. MISSÄ MÄÄRIN YLEENSÄ LUOTTAU PÄÄTTÄJIIN: KESKI-SUOMI (%).

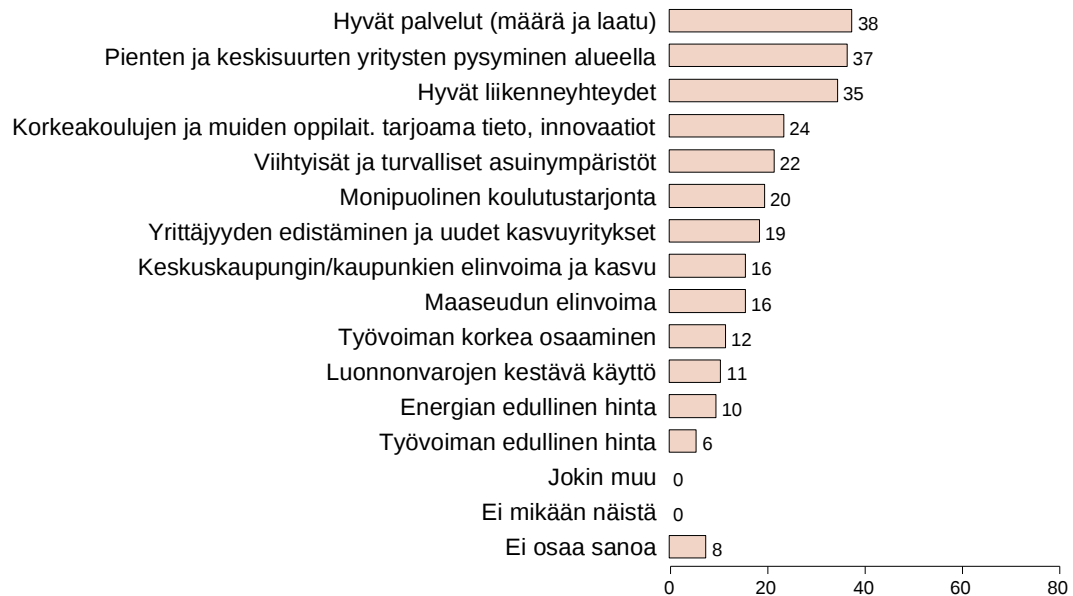

Kuvio 5-12v. MISSÄ MÄÄRIN LUOTTAU PÄÄTTÄJIIN: KESKI-SUOMI (K-S) vs. KO-KO MAA (KM, %).

Kuvio 11-12. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KANNALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: KESKI-SUOMI (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 11-12v. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KANNALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: KESKI-SUOMI vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

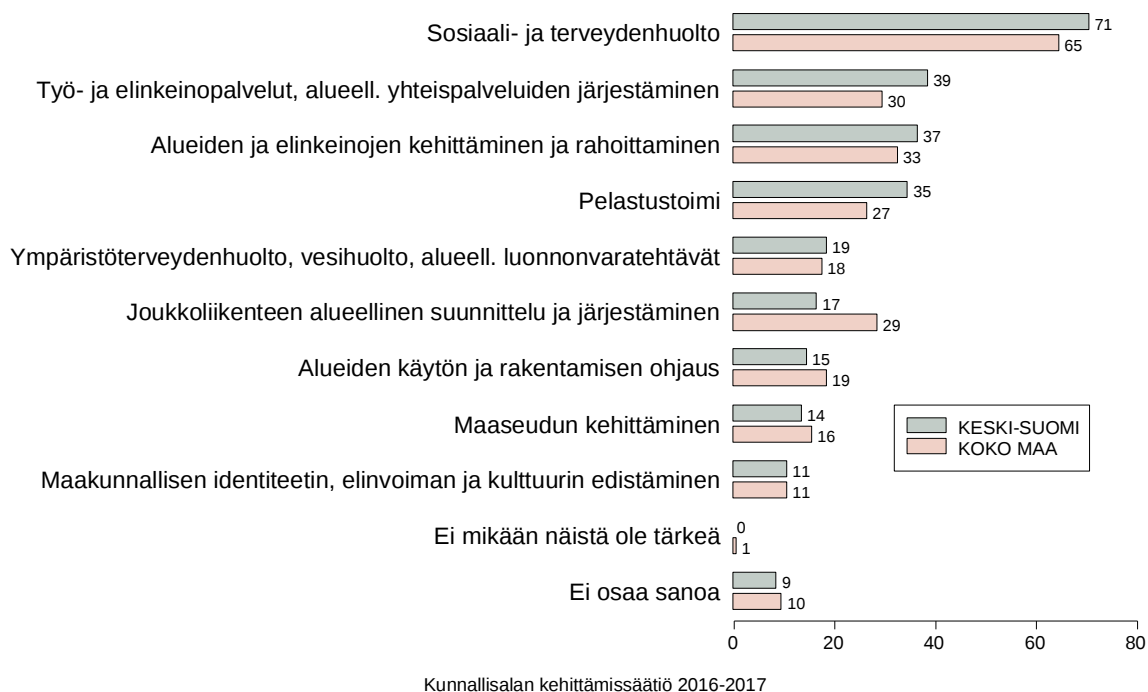
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 10-12. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: KESKI-SUOMI (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

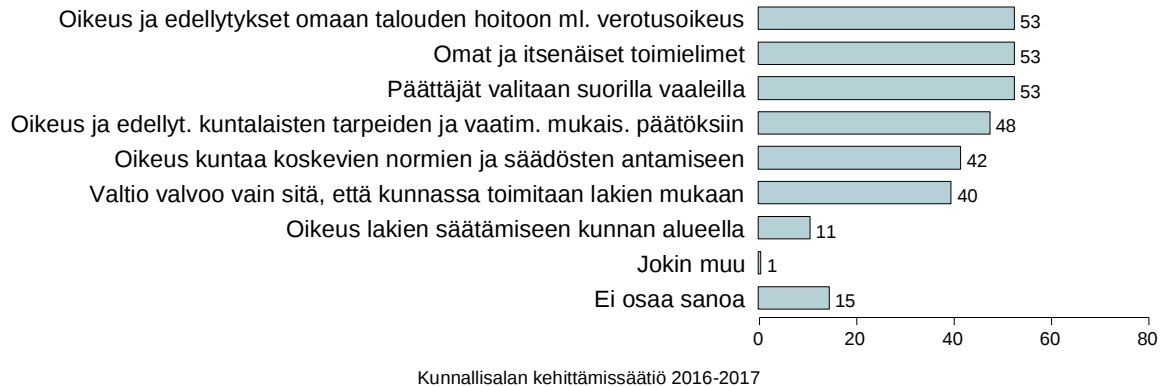

Kuvio 10-12v. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: KESKI-SUOMI vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

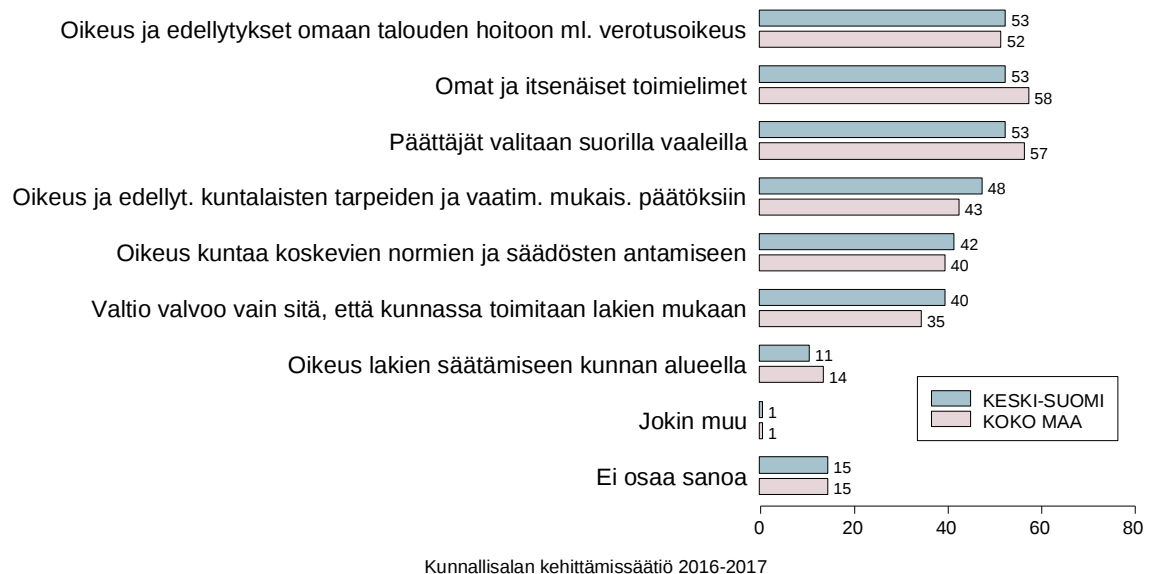

Kuvio 7-12. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: KESKI-SUOMI (%).

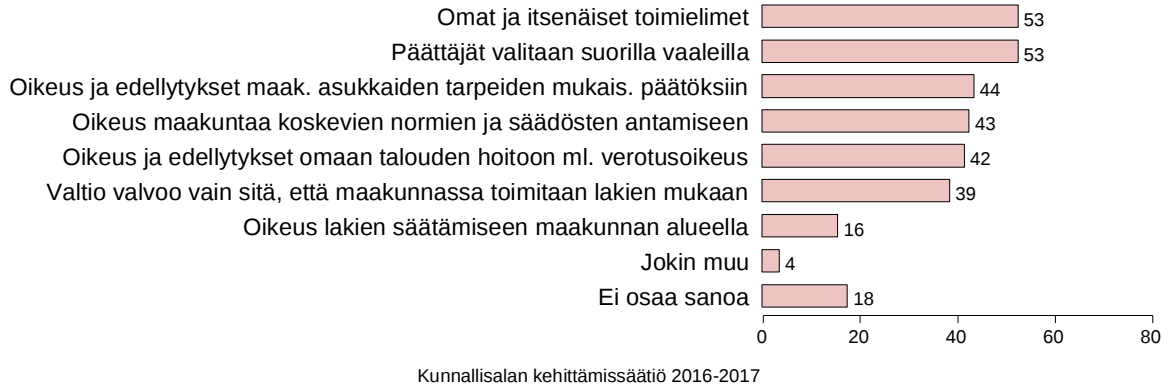

Kuvio 7-12v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: KESKI-SUOMI vs. KOKO MAA (%).

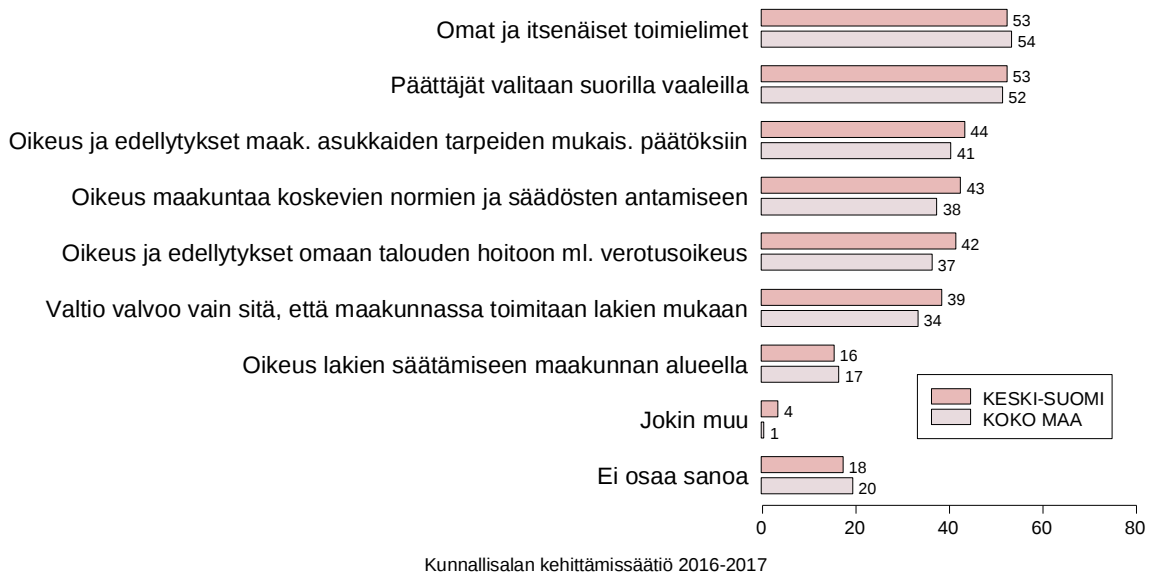

Kuvio 8-12. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: KESKI-SUOMI (%).

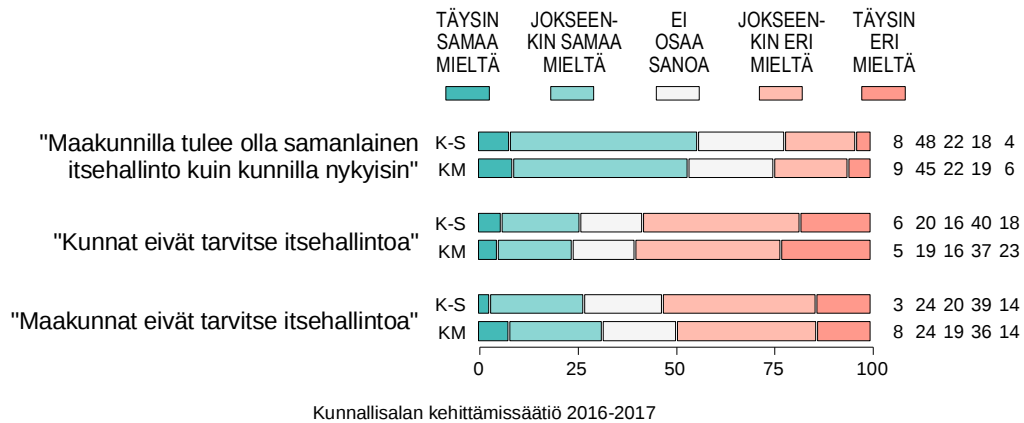

Kuvio 8-12v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: KESKI-SUOMI vs. KOKO MAA (%).

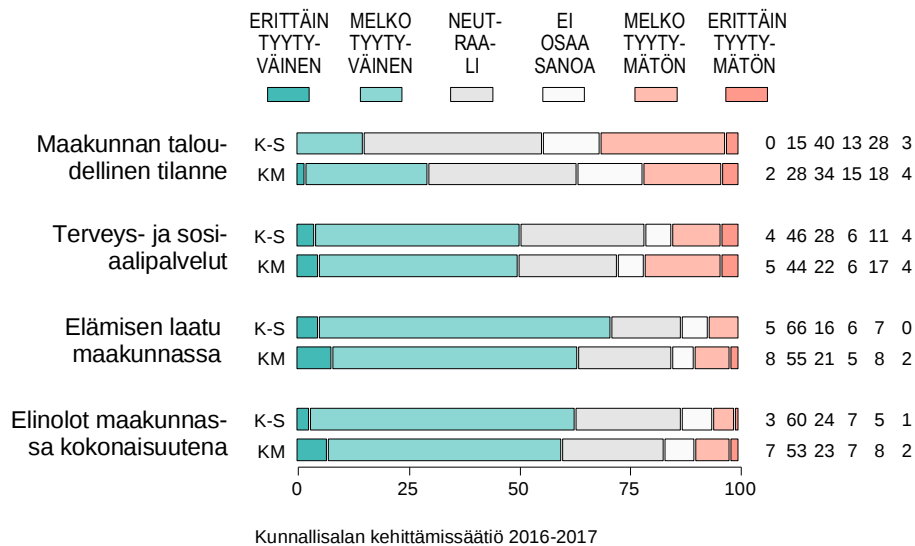

Kuvio 9-12v. SUHTAUTUMINEN ITSEHALLINTOA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN: KESKI-SUOMI (K-S) vs. KOKO MAA (KM, %).

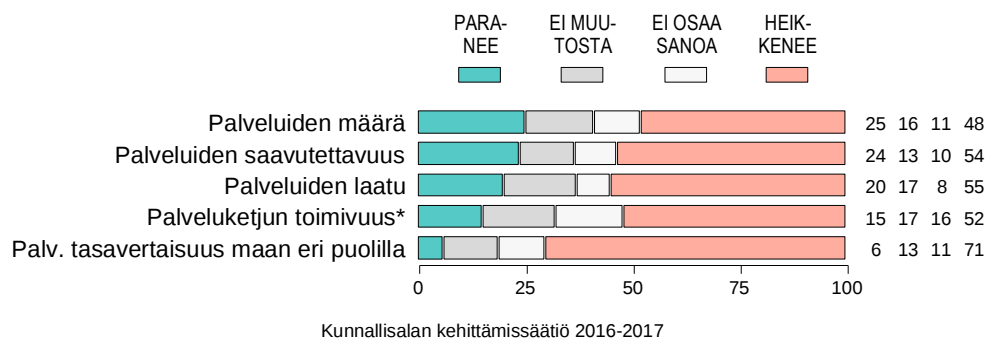

Kuvio 12-12v. MITEN TYYTYVÄINEN TAI TYYTYMÄTÖN ON SEURAAVIIN ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: KESKI-SUOMI (K-S) vs. KOKO MAA (KM, %).

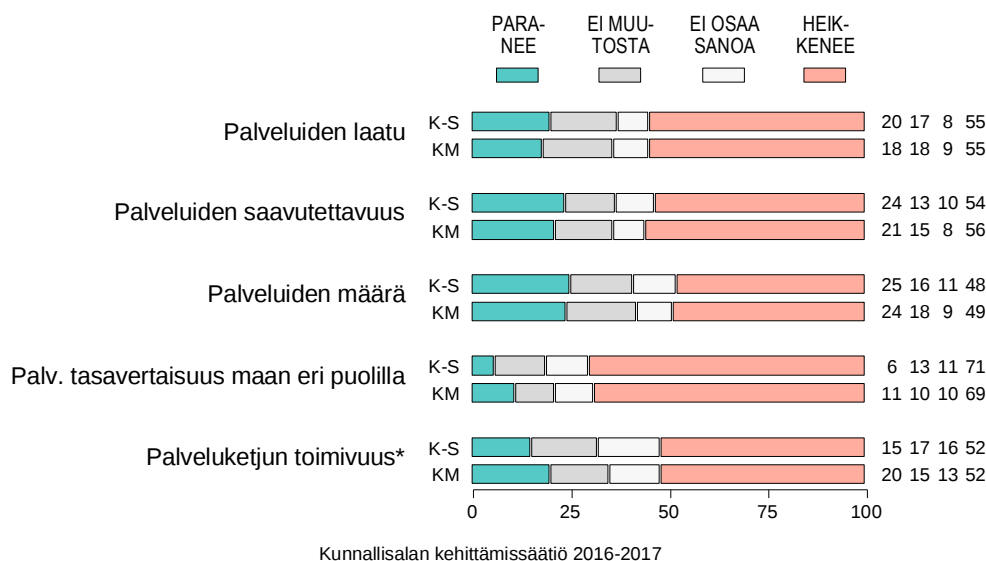

Kuvio 6-12. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: KESKI-SUOMI (%).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin

Kuvio 6-12v. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: KESKI-SUOMI (K-S) vs. KOKO MAA (KM, %).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin